

*Не приймав ти підлості нітрохи,
Прогримів, немов весняний грім,
І стоїть замучена епоха
Над безсмертним іменем твоїм.*

Андрій Малишко

Постать **Григорія Косинки** (1899-1934) особливо вирізняється у когорті прозаїків доби Розстріляного Відродження. Григорій Косинка, наділений щедрим і самобутнім талантом, зробив неоціненний внесок у скарбницю української літератури. Доробок видатного новеліста ХХ століття порівняно невеликий – якихось тридцять новел і нарисів. Та кожен його твір – це синтез багатой образності і високої культури слова, оригінальної форми та глибокого змісту. У своїй творчості Г.Косинка розвиває найкращі традиції української новелістики початку ХХ ст., зокрема М. Коцюбинського, С. Васильченка й передусім В. Стефаника. "Косинчині оповідання, – писав М. Рильський, – мають велике пізнавальне значення, але й інше: вони мають безперечну ідейно-естетичну цінність, вони гарячі й трепетні, як те життя, по світлих слідах якого вони писалися".

Григорій Косинка — один із найкращих українських новелістів ХХ ст.

Григорій Михайлович Стрілець (справжнє прізвище письменника) народився 29 листопада 1899 р. в с. Щербанівка на Київщині в бідній селянській родині. 1913 р. закінчив початкову школу в с. Красному й працював писарем.

У газеті «Боротьба» він дебютував 11 лютого 1919 року із невеличкою заміткою «З робітничого життя», вперше використавши псевдонім «Косинка». Цей псевдонім Григорій Стрілець взяв за назвою скромних польових квітів — червоних косинців.

У своїй творчості Г. Косинка розвиває найкращі традиції української новелістики початку ХХ ст., зокрема М. Коцюбинського, С. Васильченка й передусім В. Стефаника. Саме у газеті «Боротьба» з'явився 4 травня 1919 року перший його художній твір — невеликий автобіографічний етюд «На буряки», підписаний «Косинка». Він завжди бачив образи прекрасного, і псевдонім свій — «Косинка» взяв від польових квітів — червоних косинців, в які вдивлявся на улюбленій Київщині, немов в усі таємниці Всесвіту. І Всесвіт згодом повернеться до нього доленосними зустрічами, немов на чарівному човні винесуть його хвилі на берег літературний.

Проза Григорія Косинки відзначається правдивістю і гостротою відтворених життєвих конфліктів. Правда життя, правда характеру селянина — стрижнева ознака доробку Григорія Косинки.

У його творах змальовуються трагічні події української революції 1917-21 рр. За життя автора було опубліковано близько двадцяти збірок новел і оповідань. Серед них, окрім першої «На золотих богів» (1922), найприкметніші «В житах», «Політика», «Вибрані оповідання», «Серце». На жаль, деякі новели втрачено назавжди, в тому числі й останню «Перевесло», що була закінчена саме напередодні арешту. 4 листопада 1934 він був заарештований органами НКВС СРСР. Письменника засудили за звинуваченням у приналежності до організації, яка готувала терористичні акти проти зверхників російських комуністів, та вбили 15 грудня 1934 року. Реабілітовано Григорія Косинку 19 жовтня 1957 року посмертно органами самої окупаційної влади.

Григорія Косинку посмертно реабілітували «через відсутність складу злочину». А в 1960-х роках зусиллями шістдесятників, зокрема Григора Тютюнника, розпочалося творче відродження Косинки. 1962 р. Михайло Стельмах та Максим Рильський підготували до видання збірку «Новели», до якої входило 14 творів, що не суперечили радянській кон'юктурі, деякі новели було опубліковано в 1970-х, а повне зібрання творів Григорія Косинки (щоправда, без новел «Фавст» та «Зустрічі») побачило світ 1988 р. Втім час довів, що головним злочином Григорія Косинки став його блискучий талант, який не давав змоги письменникові бути слухняним виконавцем замовлень режиму.

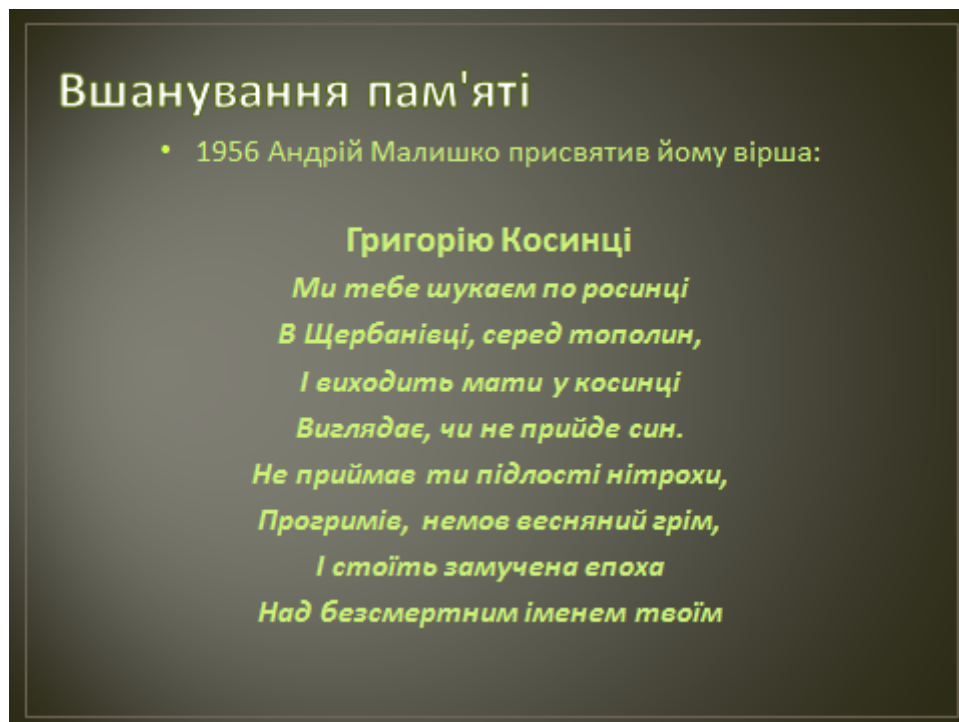
Перше велелюдне і фахове пошанування Григорія Косинки відбулося в Київському будинку художника тільки в 1989 році, тобто через більш як півстоліття після розстрілу. Потім виходили трохи повніші зібрання його новелістичної спадщини, а нині маємо майже все в упорядкованому та прокоментованому Сергієм Гальченком виданні «Повна збірка творів. Документи. Спогади» (2020). У 2001 році в Україні заснували літературну

премію імені Григорія Косинки для відзначення найкращих письменників Київщини.

Новелістика Г.Косинки являє собою показовий взірець художніх шукань і знахідок, якими українська проза першої третини ХХ століття просувалася (рухалася) від “старого” реалізму до модерних форм естетичного мислення. Найбільших успіхів тут досягали В.Стефаник і О.Кобилянська, В.Винниченко і В.Підмогильний... Г.Косинка — в їхньому ряду.

Читаймо, збагачуймось і ніколи вже не забуваймо про те, хто своїм життям та творчістю наближав Україну до її сучасного й майбутнього.

Вшанування пам'яті

Бюст Григорія Косинки встановлено у Києві на будинку по вул. Володимирській.

‘У 1979 році в селі Щербанівка було встановлено пам'ятник Г. Косинці.

Пам'ятник Григорію Косинці встановлено також у селі Красному.

У 2001 році Київською обласною державною адміністрацією було засновано Київську обласну літературну премію імені Григорія Косинки для відзначення найкращих здобутків поетів, прозаїків, драматургів і літературних критиків, які постійно проживають в Київській області.

В Умані та Києві є вулиці Григорія Косинки.

Твори митця введені у програму з української літератури середньої школи.

Рекомендована література:

1. Галич О.А. Теорія літератури: підручник / О. Галич, В. Назарець, Є. Васильєв; За наук. ред. О. Галича. – К.: Либідь, 2001. – 488 с.
2. Григорій Косинка / передм., упор. та прим. С. А. Гальченка; Харків: Фоліо, 2018. 508 с.: іл. (Митці на прицілі).
3. Григорій Косинка. Повна збірка творів. Документи. Спогади / Пер., упор. та прим. Сергія Гальченка. Київ: Вид-во «Саміт-книга», 2019. 744 с.
4. Домотенко Ю. Родовід Григорія Косинки. Правда селянської бідноти // Українська мова та література. – 1996. – № 14.
5. Кислий Ф. Григорій Косинка//Дніпрова хвиля. – К.,1989. –С.539-542.
6. Косинка Г. Гармонія. Оповідання. Публіцистика. Спогади про Григорія Косинку. Київ: Дніпро, 1988. 604 с.
7. Косинка Г. М. Вибрані твори /Упоряд. текстів, передм. І. М. Андруссяка. –Х.: Ранок, 2003. –333с.
8. Косинка, Г. Оповідання / Г. Косинка ; Місто: роман / В.Підмогильний. – К.: Наукова думка, 2003. – 392 с. – (Бібліотека школяра).
9. Косинка, Г. Вибрані твори / Г. Косинка. – Харків: Ранок; Веста, 2003. – 334 с. – (Програма з літератури).
10. Косинка, Г. В житах / Г. Косинка. – К.: Школа, 2007. – 303 с. – (Шк. хрестоматія).
11. Косинка, Г. Гармонія: оповідання. Публіцистика. Спогади про Григорія Косинку / Г. Косинка. – К.: Дніпро, 1988. – 605 с.
12. Мороз-Стрілець Т. М. Про Григорія Косинку: спогади. – К. : Рад. письменник, 1969. –215 с.
13. Музичка А. Творчий шлях Г.Косинки. «Критика», 1929 –№ 3.

14. Розстріляне відродження: антологія 1917–1933: Поезія – проза – драма – есеї / упоряд., передмова, післямова. Ю. Лавріненко. – Київ: Смолоскип, 2002. – 983 с.
15. Фролова К. П. Цікаве літературознавство. – К., 1991. – 140с.
16. Чижевський Д. Історія української літератури. - Тернопіль, 1994. – 357с.